

УДК 349.6:346.14

Д. Д. ЗАДИХАЙЛО

кандидат юридичних наук, асистент
кафедри цивільного, господарського
та екологічного права
Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого, Полтава, Україна
e-mail: zadykhaiko@gmail.com
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-7051-4010>

ВІДНОСИНИ ЕКОЛОГІЧНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК НАПРЯМ РОЗВИТКУ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

У статті розглянуто проблему необхідності правової інституціоналізації екологічного господарювання як чинника вирішення екологічних проблем господарсько-правовими засобами. Поставлено питання щодо необхідності здійснення ґрунтовної ревізії законодавства України в напрямі перебудови його на рейки ідеології сталого розвитку. Висловлені пропозиції удосконалення конституційно-правового блоку регулювання екологічних відносин. Поставлено питання щодо інституціоналізації відносин «екологічних інновацій» як ключового чинника зняття суперечності економічних та екологічних інтересів.

Ключові слова: екологічне господарювання, екологічна система, екологічна політика держави, екологічні інновації, спеціальні правові режими господарювання.

Постановка проблеми. Загальновідомим чинником накопичення екологічних проблем є конфлікт між екологічними та економічними інтересами суспільства. Зазвичай саме заради економічного розвитку, підвищення економічної ефективності виробництва нехтують вартістю збереження екологічного балансу, чистоти довкілля. Разом з тим багато країн Заходу свого часу успішно вирішили подібні екологічні проблеми, що також набули в них кризової гостроти.

У той же час правильно сформовані економічні інтереси та реалізовані в умовах спеціально створених економіко-правових механізмів можуть не тільки бути проблемою для довкілля, але і механізмом одночасного вирішення екологічних і економічних інтересів. Не випадково екологічне законодав-

ство в своєму базовому Законі «Про охорону навколишнього природного середовища» містить у собі загальну конструкцію такого економіко-правового механізму. Певної уваги цьому питанню приділено також і у Законі України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики на період до 2020 року». Окремим завданням названої стратегії названо стимулювання розвитку екологічного підприємництва, зокрема виробництво продукції, виконання робіт і надання послуг природоохоронного призначення.

Разом з тим слід погодитись із твердженням А. П. Гетьмана, що політично узгоджена наукова Концепція розвитку екологічного права та законодавства може розглядатися як важлива передумова для подолання однієї з негативних рис сучасної публічної влади, пов'язаної із ігноруванням наукових розробок та рекомендацій з питань вдосконалення чинного екологічного законодавства [1].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика екологічного господарювання як міждисциплінарна наукова проблема екологічного та господарського права поставлена та актуалізована в цілій низці публікацій А. Г. Бобкової. Разом з тим глибина та масштаб цієї проблеми, необхідність її практичної розробки, формування позицій щодо законодавчої політики держави потребують подальших досліджень цієї тематики.

Формулювання цілей. Метою цієї статті є визначення завдань правової політики щодо створення правових механізмів екологічного господарювання в системі правового господарського порядку.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що в еколого-правовій науковій літературі проблема екологічного підприємництва знайшла певну увагу, зокрема в працях А. Г. Бобкової [2]. Однак, як уявляється, для того, щоб названа категорія отримала необхідне правове забезпечення як реальний еколого-економічний феномен, необхідно здійснити його внутрішньструктурний аналіз із визначенням основних правових форм реалізації екологічного підприємництва, з'ясуванням змісту основних необхідних для його розвитку спеціальних правових режимів, включаючи пільги та засоби державної підтримки тощо. Важливо також зауважити і певне застереження щодо використання терміна «екологічне підприємство», який залишає поза дужками цілу низку еколого-господарських відносин, що реалізуються в режимі некомерційного господарювання. Разом з тим для вирішення екологічних проблем господарсько-правовими засобами це важливий і необхідний сегмент господарських відносин. У разі використання терміна «екологічне підприємство» цей сегмент автоматично «випадає». *Тому, як уявляється, доцільніше використовувати термін «екологічне господарювання».*

За своїм функціональним призначенням цілісні правові механізми екологічного господарювання стратегічно мають на меті вирішувати доволі різно-

планові проблеми екологічного характеру. По-перше, це ліквідація та нейтралізація наслідків забруднення довкілля. По-друге – відновлення екологічного балансу, природного розмаїття, відновлення природних ресурсів до рівня, що існував до шкідливого техногенного впливу. По-третє – запровадження екологічно чистих виробничих технологій, що знімають проблему екологічного забруднення в процесі промислового та аграрного виробництва. По-четверте, формування нової здорової екологічної реальності в нових умовах кліматичних змін тощо.

Відтак, екологічне господарювання уявляється доволі багатоаспектним феноменом, що може реалізуватись як на комерційних, так і на некомерційних засадах, будучи спеціально спрямованим на досягнення екологічного ефекту як мети діяльності, або будучи націленим на досягнення прибутку, але в процесі виробництва досягати факультативного, але юридично кваліфікованого екологічного ефекту. Саме ці та інші різновиди екологічного господарювання мають стати окремими видами господарської діяльності зі спеціальним еколого-правовим режимом господарювання. Слід зазначити, що Господарський кодекс України передбачає можливість запровадження спеціальних режимів господарювання на підставі суспільної актуалізації публічних екологічних інтересів лише в умовах надзвичайної екологічної ситуації (ст. 416), а також у сфері функціонування санітарно-захисних зон, що особливо охороняються (ст. 413). ***Очевидно, що стан екологічних проблем суспільства та необхідність їх вирішення спонукає до розширення арсеналу спеціальних режимів господарювання екологічного спрямування.***

Отже, проблему правової та суспільної інституціалізації екологічного господарювання слід розглядати на мікрорівні, як проблему формування критеріїв юридичної кваліфікації здійснення того чи іншого виду діяльності в сфері екологічного господарювання та отримання від неї екологічного ефекту. Це можуть бути і вимоги до спрямування правосуб'єктності таких господарських організацій, визначення комплексу правових засобів державного регулювання, з яких мають складатися спеціальні правові режими екологічного господарювання тощо. Але проблема екологічного господарювання має розглядатися і на макрорівні, на рівні реалізації державою власної політики – сталого економічного розвитку, що як уже попередньо зазначалося, має полягати у структурній інституціалізації місця екологічного господарювання в системі економічних відносин, у системі національної економіки, покладання на цей вид господарювання суспільної функції щодо здійснення заходів активної екологічної регенерації забрудненого та деградованого довкілля, а також завдань щодо створення сучасної та ефективної «зеленої економіки», що має стати базовою складовою економічної системи.

Такий рівень вирішення названої проблематики логічно вимагає застосування усієї системи засобів впливу держави на суспільні відносини. Це стосується і політики держави, і її апаратного та ресурсного забезпечення, але головним чинником слід визнати в першу чергу стан правового забезпечення екологічного господарювання.

Абсолютно необхідним уявляється аналіз місця екологічного підприємництва (господарювання) в економіко-правовому механізмі охорони довкілля в ринкових умовах. Адже правовий механізм екологічного господарювання має стати найважливішою комплексною складовою такого багатоаспектного за своїм масштабом та змістом економіко-правового механізму. Відтак, з'ясування їх співвідношення та взаємодії слід визнати самостійною науковою проблемою.

Дослідження проблематики екологічного господарювання, з огляду на його практичну цінність, зокрема для законодавчої діяльності, має включати в себе розробку механізмів екологічного господарювання у тісному зв'язку з особливостями того чи іншого об'єкта екологічної безпеки. Як уявляється, для нашої країни одним із найактуальніших таких об'єктів є, зокрема, побутові відходи, що створюють реальну загрозу довкіллю, життю та здоров'ю людини. Відтак, моделювання правових форм екологічного господарювання в сфері поводження з відходами має не тільки високу практичну актуальність, але і може привести до створення цілої методології законодавчих підходів до створення механізмів вирішення екологічних проблем в інших сферах охорони довкілля.

Вирішення екологічних проблем в Україні, а значна їх частина має глобальний характер, потребує глибокої ревізії усієї системи правового забезпечення охорони довкілля з метою забезпечення його реальної ефективності. Така ревізія необхідна не тільки для модернізації та підвищення загальної ефективності екологічного законодавства, але і для того, щоб запровадити в його системі принципово новий механізм екологічного господарювання. Така імплементація має здійснюватися на всіх рівнях правового забезпечення, включаючи і конституційний та міжнародний. Але починати, як уявляється, необхідно в першу чергу з конституційно-правового регулювання. Адже фрагментарність, безсистемність та слабкий характер конституційно-правової детермінації змісту усього поточного законодавства України є чинником першого порядку проблем його ефективності.

Дійсно, що стосується відносин охорони довкілля у широкому розумінні (включаючи до них природоресурсні та екобезпечні відносини), то до них в Конституції України можна безпосередньо віднести статті 13, 14, 16, 50 та 116. Так, мова йде про: закріплення форм власності на природні ресурси та

порядок реалізації права власності; фіксацію обов'язку держави забезпечувати екологічну безпеку, підтримувати екологічну рівновагу, зберігати генофонд Українського народу; а також про закріплення права людини на безпечне довкілля. Важливою є фіксація у нормах Основного Закону повноваження Кабінету Міністрів України забезпечувати проведення політики у сфері охорони природи, екологічної безпеки та природокористування.

Якщо виходити із триади основних складових предмета екологічного права, а саме природоресурсного права, права охорони довкілля та права екологічної безпеки, слід зазначити, що конституційно-правову фіксацію отримали природоресурсні відносини – статті 13, 14 Основного Закону, екологічної безпеки – статті 16 та 50 Конституції України, а також усі названі складові в формі повноваження держави забезпечувати екологічну політику – ст. 116 Основного Закону. Та чи можна вважати такий характер конституційно-правової фіксації екологічних відносин достатнім та ефективним, в умовах розгортання глобальної екологічної кризи? Чи достатньою є актуалізація та інструментально-правове забезпечення механізму вирішення екологічної проблематики з боку держави та суспільства? Очевидно, що ні.

У цьому сенсі важливо виходити також із того, що Основний Закон має закріпити не просто пов'язані між собою екологічні об'єкти, які інтегруються в поняття «довкілля», але «екологічну систему», як систему екологічних відносин, в яку активною її складовою має входити людина, суспільство, держава, форми господарювання, інститути охорони довкілля та екологічної безпеки тощо. Така система має враховувати також і глобальний характер екологічної кризи та екології як такої, а також наявність тісного причинно-наслідкового зв'язку екологічних відносин з системою господарювання.

Таким чином, завданням Основного Закону є закріплення системи екологічних відносин як комплексу суспільних підінститутів, об'єднаних спільним знаменником – створенням системи засад правового регулювання екологічних відносин з акцентуацією на інструментальних можливостях права і законодавства.

Відтак, конституційно-правове регулювання екологічних відносин має містити у собі усі названі складові власного регулятивного феномену. Як уявляється, основними об'єктами конституційно-правової фіксації мають стати такі блоки суспільних відносин в екологічній сфері та правові механізми їх реалізації: глобальна екологічна криза та її територіальні особливості; екологічна функція держави; екологічна політика держави; екологічна доктрина держави; правові засади використання природних ресурсів; правові засади охорони довкілля; правові засади забезпечення екологічної безпеки; екологічні права та обов'язки громадянина, територіальних громад, Україн-

ського народу, Української держави; організаційно-правовий та економічний механізм впливу держави на охорону довкілля; правовий режим екологічного господарювання; міжнародна співпраця держав щодо охорони довкілля; система джерел екологічного законодавства.

Екологічна політика держави в названому контексті має одну з традиційних правових форм своєї фіксації – це програмні документи держави. Як відомо, в грудні 2010 р. Верховною Радою України було прийнято Закон «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року». Слід зазначити, що названий закон є не першою правовою формою об'єктивації державної екологічної політики беручи до уваги, наприклад, затверджені Постановою Верховної Ради України у 1998 р. «Основні напрями державної політики у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки».

Слід зазначити, що екологічні проблеми сьогодення загострюються, з одного боку, надзвичайно високим рівнем енерго- та ресурсоспоживанням у розвинутих країнах і водночас загостренням демографічної проблеми зі стабільною тенденцією до зростання рівня споживання у країнах, що розвиваються. Необхідно визнати, що в цілому ані ті, ані інші психологічно не готові до обмеження власного споживання, культивування особистої споживчої аскези та прийняття економічного регресу в цілому. Більше того, зазначені пропозиції, що часто-густо звучать з боку розвинутих країн на адресу країн, що розвиваються, викликають обурення та звинувачення в екологічній дискримінації.

Таким чином, слід констатувати, що *існуючий економічний механізм у світовому масштабі є незмінно орієнтованим на швидкі темпи економічного зростання, зростання рівня споживання та ємкості внутрішніх ринків за рахунок варварської, безвідповідальної експлуатації природних ресурсів*. Важливо підкреслити, що названий економічний механізм спричиняє шкоду людству як у контексті безвідповідального вичерпування невідновлюваних природних ресурсів, так і в контексті безпрецедентного за рівнем забруднення навколишнього середовища і в процесі природокористування і подальшої індустріальної переробки сировини.

Фактично, стратегія сталого соціально-економічного розвитку – це концепція, що має в своїй основі екологізацію, в першу чергу, економічної діяльності як такої, шляхом формування нового економіко-правового механізму господарювання адекватно поєднуючого потенціал подальшого розвитку водночас із збереженням навколишнього природного середовища. Очевидно, що така перебудова може бути здійснена на глибокому інституційному рівні і має досить велику соціальну ціну. Щодо останньої, слід зазначити, що в неї включатимуться існуючі інтереси підприємців, володільців корпоративних

прав і трудових колективів підприємств, чия діяльність та її наслідки суперечать цінностям збереження навколишнього середовища та природно-ресурсного потенціалу країни, і відносно яких можна навіть спрогнозувати спроби організації соціального супротиву планам реалізації стратегії сталого розвитку, зокрема на політичній, економічній та інформаційній арені з'ясування вектору суспільних інтересів. У цьому сенсі слід підтримати думку А. Г. Бобкової, що забезпечення принципу збереження навколишнього середовища та раціонального використання природних ресурсів, дотримання якого є передумовою екологічної безпеки, одним із основних критеріїв ефективності господарювання [2]. Слід, однак, зазначити, що екологізація господарської діяльності тільки за рахунок негативних засобів природоохоронного змісту, а саме через встановлення обмежень на споживання, прогресивної шкали тарифів на перевищення норм споживання, штрафів за забруднення навколишнього середовища тощо, мають обмежений соціальний ефект, а в умовах демократичного суспільства часом можуть сприяти приєднанню до лав противників стратегії сталого розвитку широких верств населення.

В названих умовах, як уявляється, екологічна політика країн може базуватися на визнаній концепції сталого розвитку, що передбачає продовження економічного зростання, але за рахунок впровадження таких інновацій, що призводять до тотальної екологізації економіки, усунення суперечності між виробництвом матеріальних благ та чистотою природного середовища, збереженням його в межах екологічного балансу. Саме в цьому сенсі слід оцінювати Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року, визнаючи, однак, **що сама по собі екологічна політика держави поза контекстом її промислової, аграрної, інвестиційної, інноваційної та інших напрямів економічної політики** (відповідно до змісту ст. 10 Господарського кодексу України), **навряд чи може бути ефективною.**

Таким чином, **екологічно спрямоване застосування господарсько-правових засобів регулювання економічних відносин має стати продуктом конвергенції не тільки політики еколога- та господарсько-правової, але і самого екологічного та господарського законодавства, зокрема на рівні створення окремих комплексних інститутів.** Хоча окремі заходи екологічної політики, з точки зору їх внутрішньої диференціації, можуть мати відносно автономне значення, базуватися на відносно самостійних організаційно-правових механізмах своєї реалізації, наприклад заходи інформаційного характеру, окремі заходи екологічно-відновлюваного характеру тощо.

Слід усвідомлювати надзвичайно динамічну тенденцію до юридичної конвергенції екологічного та господарського права та законодавства. Цілком

слушно зазначає О. В. Шаповалова, що «найбільшою мірою триєдина проблематика сталого розвитку стосується господарсько-правових засобів. Саме вони мають своїм завданням утримання цілісної правової регламентації найважливіших економічних діянь, пов'язаних із господарським використанням природних ресурсів та забезпеченням соціальної спрямованості природокористування» [3].

У більш широкому контексті це конвергенція цінностей та мотивів людської активності, що має гармонійно об'єднати екологічну форму існування з задоволенням споживчих вимог. Не дивно, що на правовому рівні, як певні об'єкти правового регулювання виникають поняття «зелена економіка», «екологічне підприємництво», «зелені інвестиції» тощо. Не важко прогнозувати і подальший розвиток такої конвергенції за рахунок її розширення та поглиблення.

З точки зору систематизації нормативно-правового матеріалу така конвергенція може мати доволі різні законодавчі форми. Це може бути створення нової комплексної галузі під умовною назвою «екологічно-господарське право». Це також може бути ціла низка міжгалузевих інститутів на кшталт «екологічне інвестування», «екологічно спрямована інноваційна діяльність», «екологічне господарювання» та кінець кінцем «екологічно спрямований економічний комплекс» тощо.

У будь-якому випадку *процеси невідвортної конвергенції екологічних та економічних суспільних інтересів та діяльності мають отримати комплексне системне спеціально спрямоване законодавче забезпечення.*

Слід однак усвідомлювати, що в практичному сенсі *екологізація сфери господарювання може бути досягнута лише за рахунок інноваційного характеру економічного розвитку суспільства.* Хотілося б підкреслити, що зв'язок між екологізацією та інноватизацією господарського механізму є безальтернативним в існуючих соціально-політичних умовах, адже тільки екологізація господарювання на інноваційній основі може гармонізувати більшість соціальних інтересів, що виникають у названій сфері. В цьому сенсі першочерговим завданням законодавства є детальна розробка понятійного апарату «екологічних інновацій».

Для формування державної еколого-інноваційної політики, спрямованої на реалізацію цілей стратегії сталого розвитку, а також на опрацювання відповідних правових позицій щодо законодавчих новел, які мають бути прийнятими для цього, «екологічні інновації» повинні отримати щонайменше детальну наукову класифікацію.

Одним із важливих класифікаційних критеріїв має стати розподіл «екологічних інновацій» на такі, що спрямовані безпосередньо на досягнення еко-

логічного ефекту і такі, що здійснюються з комерційною метою, але паралельно досягають також і екологічно позитивного результату. Таким чином, можна передбачити, що в першому випадку інноваційна діяльність реалізується переважно в режимі некомерційного господарювання, а в другому – з метою досягнення прибутку.

Разом з тим для спрощення проблеми диференціації «екологічних інновацій» можна запропонувати дещо синтетичну класифікацію.

Так, до першої групи екологічних технологій мають увійти ті, що націлені на компенсаційні, відновлювані за характером роботи, безпосередньо спрямовані на повернення довкілля до стану, що передувало активному промисловому забрудненню.

До другої групи мають належати інновації, що знижують техногенне навантаження на довкілля при застосуванні традиційних технологій та видів виробництва. Тобто мова йде про зменшення шкідливих викидів та раціоналізацію використання енергоносіїв та сировини без сутнісної зміни типу використаної технології виробництва.

До третьої групи слід віднести випадки, коли інновацією є сама технологія виробництва і її застосування дає виразний екологічний ефект. Прикладом таких технологій може бути цілий напрям в енергетиці – альтернативна енергетика, що пов'язана з використанням відновлюваних джерел.

До четвертої групи необхідно віднести інновації, що спрямовані на мінімізацію, нейтралізацію негативних наслідків глобальних змін навколишнього середовища, які стали предметом міжнародно-правових угод, домовленостей та зобов'язань і пов'язані за своїм змістом із глобальним потеплінням, витонченням озонового шару землі, транскордонним забрудненням річок, водоймищ та атмосферного повітря тощо.

Така диференціація «екологічних інновацій» має практичну цінність, адже законодавча політика держави потребує розробленого дефінітивного апарату, чітко поставлених завдань, що можуть бути розв'язані шляхом застосування правових засобів. Інноваційна діяльність, у свою чергу, дуже чутлива до застосування різного роду спеціальних правових режимів її здійснення, запровадження державних цільових програм, використання тих чи інших форм державно-приватного партнерства тощо. Відтак диференціація типів екологічних інновацій дозволяє сформувати найбільш ефективну конфігурацію господарсько-правових засобів, що сукупно визначатимуть зміст відповідних спеціальних правових режимів господарювання.

Висновки.

1. Стан екологічних проблем суспільства та необхідність їх вирішення спонукає до розширення арсеналу спеціальних режимів господарювання екологічного спрямування.

2. Вирішення екологічних проблем в Україні потребує глибокої ревізії усієї системи правового забезпечення охорони довкілля з метою забезпечення його реальної ефективності.

3. Основний Закон має закріпити не просто пов'язані між собою екологічні об'єкти, які інтегруються в поняття «довкілля», але «екологічну систему», як систему екологічних відносин, в яку активною її складовою має входити людина, суспільство, держава, форми господарювання, інститути охорони довкілля та екологічної безпеки тощо.

4. Сама по собі екологічна політика держави поза контекстом її промислової, аграрної, інвестиційної, інноваційної та інших напрямів економічної політики, навряд чи може бути ефективною.

5. Процеси невідвортної конвергенції екологічних та економічних суспільних інтересів та діяльності мають отримати комплексне системне спеціально спрямоване законодавче забезпечення. Екологізація сфери господарювання може бути досягнута лише за рахунок інноваційного характеру економічного розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гетьман А. П. Концепція розвитку екологічного права та законодавства як передумова забезпечення національної екологічної політики. *Вісник Національної Академії правових наук України*. 2013. №2 (73). С. 165–173.
2. Бобкова А. Г. Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва у контексті доктрин господарського та екологічного права. *Правова доктрина України: [у 5 т.]* / редкол. В. Я. Тацій [та ін.]. Харків: Право, 2013. Т. 4. С. 216–251.
3. Шаповалова О. В. Адаптація господарського законодавства до вимог сталого розвитку: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Донецьк, 2007. 35 с.

REFERENCES

1. Hetman, A. P. (2013). Kontseptsiiia rozvytku ekolohichnoho prava ta zakonodavstva yak peredumova zabezpechennia natsionalnoi ekolohichnoi polityky. *Visnyk Natsionalnoi Akademii pravovykh nauk Ukrainy*, No. 2 (73), 165–173 [in Ukrainian].
2. Bobkova, A. H. (2013). Pravove zabezpechennia rozvytku ekolohichnoho pidpriemnytstva u konteksti doktryn hospodarskoho ta ekolohichnoho prava. *Pravova doktryna Ukrainy. (Vols. 1–5); Vol. 4.* V. Ya. Tatsii (Ed.) Kharkiv: Pravo, 216–251 [in Ukrainian].
3. Shapovalova, O. V. (2007). Adapatatsiia hospodarskoho zakonodavstva do vymoh staloho rozvytku. *Extended abstract of Doctor`s thesis*. Donetsk [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.06.2017 р.

Д. Д. ЗАДЫХАЙЛО

кандидат юридических наук, ассистент кафедры гражданского, хозяйственного и экологического права Полтавского юридического института Национального юридического университета имени Ярослава Мудрого, Полтава, Украина

**ОТНОШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ХОЗЯЙСТВОВАНИЯ
КАК НАПРАВЛЕНИЕ РАЗВИТИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА УКРАИНЫ**

В статье рассмотрена проблема необходимости правовой институционализации экологического хозяйствования как фактора решения экологических проблем хозяйственно-правовыми средствами. Поставлен вопрос о необходимости осуществления основательной ревизии законодательства Украины в направлении перестройки его на рельсы идеологии устойчивого развития. Высказанные предложения совершенствования конституционно-правового блока регулирования экологических отношений. Поставлен вопрос об институционализации отношений «экологических инноваций» как ключевого фактора снятия противоречия экономических и экологических интересов.

Ключевые слова: экологическое хозяйствование, экологическая система, экологическая политика государства, экологические инновации, специальные правовые режимы хозяйствования.

D. D. ZADYKHAYLO

PhD (Legal Sciences), assistant lecturer, Department of Civil, Economic and Ecology Law of Poltava Law University of Yaroslav Mudryi National Law University, Poltava, Ukraine

**RELATIONS OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT
AS A DIRECTION OF DEVELOPMENT
OF THE LEGISLATION OF UKRAINE**

Problem setting. The well-known factor in the accumulation of ecological problems is the conflict between the environmental and economic interests of society. At the same time, well-constructed economic interests can be a mechanism for the simultaneous resolution of environmental and economic problems. It is not a coincidence environmental legislation in its basic Law “On Environmental Protection” contains the general construction of such an economic and legal mechanism.

Recent research and publications analysis. A. H. Bobkova has been engaged problems in the field of environmental management as an interdisciplinary scientific problem of environmental and economic law. At the same time, the scale of this problem, the need for practical development, and the formation of positions on the legislative policy of the state require further research of this topic.

Paper objective. An article objective is to define the tasks of the legal policy on the creation of legal mechanisms of environmental management in the system of legal economic order.

Paper main body. Environmental management is a multidimensional phenomenon realized on a commercial and non-commercial basis. These and other types of environmental management should become separate types of economic activity with a special ecological and legal regime of management. The problem of environmental management should be considered at the macro level, at the level of realization by the state of its policy, sustainable economic development.

The task of the Basic Law is to consolidate the system of ecological relations as a complex of social institutes and to elaborate the conceptual apparatus of “environmental innovations”.

Conclusions of the research:

1. The state of the ecological problems of society prompts the expansion of special modes of management of the ecological direction.

2. The solution of environmental problems in Ukraine requires a deep revision of the whole system of legal support of environmental protection.

3. The Basic Law should build the “ecological system” as a system of ecological relations, integral part of which should be a person, society, state.

4. The ecological policy of the state without other directions of economic policy is unlikely to be effective.

5. Environmentalization of economic activity can be achieved only at the expense of the innovative nature of the economic development of society.

Short Abstract for an article

Abstract. The problem of the necessity legal institutionalization of environmental management as a factor of the decision ecological problems by economic and legal means is considered in the article. The question was raised about the need for a thorough revision of the legislation of Ukraine in the direction of its restructuring. Proposals for improvement of the constitutional and legal block of regulation ecological relations are presented. The question of institutionalization relations of “environmental innovations” as a key factor in the elimination of contradictions in economic and environmental interests was raised.

Key words: environmental management, ecological system, ecological policy of the state, environmental innovations, special legal regimes of management.